

MEDZIPARLAMENTNÁ KONFERENCIA O STABILITE, HOSPODÁRSKEJ KOORDINÁCII A RIADENÍ V EURÓPSKEJ ÚNII

16 - 18 OKTÓBER 2016, BRATISLAVA

Boj proti daňovým únikom v EÚ

(poznámky k panelu 2)

Všeobecný kontext

Otázka daňových únikov, daňových rajov a daňovej transparentnosti korporácií je v dobe „Panama Papers“, „Swiss Leaks“ či „LuxLeaks“ široko diskutovanou a kontroverznou témou. Vzhľadom na nedostatok daňových a účtovných informácií tak od multinacionálnych korporácií, ako aj od jednotlivých daňových jurisdikcií je mimoriadne náročné určiť, o koľko daňových príjmov prichádzajú ktoré štáty, avšak analýzy a štúdie sa zhodujú, že z globálneho hľadiska je reč o stovkách miliárd eur ročne. OECD po analýze stoviek empirických analýz odhaduje ročné globálne straty štátnych rozpočtov len z narúšania základu dane a presunov ziskov na 100 až 240 miliárd USD za rok. Odhady MMF sú ešte vyššie. Podľa pracovného dokumentu z októbra 2015 predstavujú daňové straty len pre krajiny OECD vyše 400 miliárd USD ročne. Výskum profesora Murphyho z roku 2012 („Closing the European Tax Gap“) odhaduje sumy ešte rádovo väčšie, a to straty v rámci členských štátov Európskej únie vo výške vyše 860 miliárd eur ročne. Z dostupných dát sú zrejme predovšetkým dva fakty, a to že (1) daňové úniky sú obrovským problémom pre štátne rozpočty, ale (2) ktorých skutočný rozmer je bez proaktívnych krokov smerom k transparentnosti prakticky nemožné ani len presne vyčíslieť.

Boj proti daňovým únikom a agresívnemu daňovému plánovaniu je v posledných rokoch teda nielen európskou, ale globálnou prioritou. Dňa 16. decembra 2014 predstavila Komisia svoj pracovný program na rok 2015 nazvaný „Nový začiatok,“ v ktorom ustanovila, že *„zintenzívni svoje úsilie v boji proti daňovým únikom a daňovým podvodom a bude reagovať na volanie našej spoločnosti po spravodlivosti a daňovej transparentnosti.“*

Prvým krokom tohto úsilia bol **balík opatrení daňovej transparentnosti**, ktorý Komisia predstavila dňa 18. mája 2015. Cieľom balíka bolo *„zabezpečiť, aby členské štáty dostávali informácie, vďaka ktorým by mohli chrániť svoje základy dane a účinne konať voči spoločnostiam, ktoré sa snažia vyhnúť plateniu spravodlivého podielu dane.“* Ústredným prvkom balíka bol **legislatívny návrh na novelu smernice Rady 2011/16 EU z 15. februára 2011 o administratívnej spolupráci v oblasti daní (tzv. DAC 3)** s cieľom zlepšiť spoluprácu členských štátov v oblasti ich cezhraničných záväzných daňových stanovísk, a zároveň položiť základy novej éry daňovej transparentnosti v Európskej únii. Smernica bola prijatá Radou dňa 18. decembra 2015.

Balík takisto obsahoval oznámenie, v ktorom bolo predstavených niekoľko ďalších iniciatív pre napredovanie v plnení programu v oblasti daňovej transparentnosti. Boli to:

- posúdenie prípadných nových požiadaviek transparentnosti pre nadnárodné spoločnosti,
- revízia kódexu správania pri zdaňovaní podnikov,
- vyčíslenie rozsahu daňových únikov a vyhýbania sa daňovým povinnostiam,
- zrušenie smernice o zdaňovaní príjmu z úspor.

Akčný plán

Významným pokrokom v agende bolo predloženie **Akčného plánu pre spravodlivé a efektívne zdaňovanie príjmov právnických osôb** (ďalej len „Akčný plán“) dňa 17. júna 2015. Akčný plán stanovil niekoľko iniciatív na boj proti vyhýbaniu sa daňovým povinnostiam, ako aj na zabezpečenie udržateľných daňových príjmov a lepšieho podnikateľského prostredia v rámci jednotného trhu. Spoločne majú tieto opatrenie poskytnúť základ, na ktorom možno vybudovať spravodlivejší rámec pre zdaňovanie príjmov právnických osôb v EÚ, ktorý bude zameraný na rast. Navrhovanými opatreniami by sa malo prispieť k dosiahnutiu stability príjmov, silnejšiemu jednotnému trhu, väčšej odolnosti a efektívnosti podnikov a k spravodlivým a rovnakým podmienkam pre podniky. Harmonizácia sadzieb daní z príjmu právnických osôb nie je súčasťou tohto programu. Cieľom je koordinácia daňových systémov členských štátov, aby mohli lepšie bojovať proti agresívnemu daňovému plánovaniu.

Akčný plán identifikoval päť kľúčových oblastí, v ktorých treba konať:

1. Obnovenie spoločného konsolidovaného základu dane z príjmov právnických osôb (CCCTB);
2. Zabezpečenie účinného zdanenia v mieste, kde bol vytvorený zisk;
3. Dodatočné opatrenia pre lepšie daňové prostredie pre podniky;
4. Ďalší pokrok v oblasti daňovej transparentnosti;
5. Nástroje EÚ pre koordináciu.

Balík opatrení proti vyhýbaniu sa daňovým povinnostiam

V kontexte Akčného plánu Komisia predložila dňa 28. januára 2016 **balík opatrení proti vyhýbaniu sa daňovým povinnostiam**. Balík obsahoval:

- **zastrešujúce oznámenie a pracovný dokument útvarov Komisie**, ktoré vysvetľujú politické a hospodárske dôvody jednotlivých opatrení;
- **smernicu proti vyhýbaniu sa daňovým povinnostiam**, ktorého cieľom je vykonávanie série odporúčaní a minimálnych štandardov vyplývajúcich z projektu OECD BEPS a ďalších opatrení proti daňovým únikom do právnych predpisov EÚ. EK využila na prípravu návrhu smernice práce, ktoré už boli vykonané na úrovni OECD a počas predchádzajúcich

predsedníctiev pri medzinárodných aspektoch na príprave smernice k CCCTB. Návrh smernice obsahuje nasledovné prvky:

- Všeobecné pravidlo proti zneužívaniu (GAAR),
- Obmedzenie/limitácia daňovej uznateľnosti úrokov,
- Kontrolované zahraničné spoločnosti (CFC),
- Zdanenie pri odchode,
- Hybridné nesúlady;
- **revíziu smernice o administratívnej spolupráci ("DAC 4)**, ktorého cieľom je zapracovať minimálny štandard OECD BEPS pre Country-by-Country Reporting (CbCR) do právnych predpisov EÚ. Schválený kompromisný návrh smernice ustanovuje komplexnú a účinnú administratívnu spoluprácu medzi daňovými správami tak, že upravuje povinnú automatickú výmenu informácií medzi daňovými správami ČS a ukladá povinnosť nadnárodným spoločnostiam s konsolidovaným obratom skupiny od 750 mil. € predkladať informácie daňovým orgánom o finančných údajoch jednotlivých členov skupiny podľa štátov (CbCR), vrátane sumy výnosov, zisku pred zdanením, zaplatenej dane z príjmov a splatnej dane z príjmov, počtu zamestnancov, zapísaného základného imania, nerozdeleného zisku a hmotného majetku. Prvá automatická výmena sa uskutoční v roku 2018;
- **odporúčanie Komisie o daňových zmluvách**, ktoré radí členských štátom, ako chrániť ich daňové zmluvy proti zneužívaniu, a to spôsobom, ktorý je v súlade s právnymi predpismi EÚ;
- **oznámenie Komisie o vonkajšej stratégii pre účinné zdaňovanie**, v ktorom sa stanovuje koordinovanejší prístup EÚ k tretím krajinám v daňových záležitostiach.

Všetky tieto iniciatívy boli schválené na úrovni Rady EU a tak smernica ATAD musí byť implementovaná do vnútroštátnej legislatívy v priebehu roku 2017. Smernica ale obsahuje len vnútro-EU pravidlá pre Hybridné nesúlady a teda sa očakáva nový návrh EK k pravidlám pre Hybridné nesúlady aj vo vzťahu k 3. Krajinám – tzv. ATAD 2. Tento návrh sa očakáva na jeseň 2016.

V súčasnej dobe počas SK PRES tiež prebieha negociácia spoločných kritérií na posudzovanie nespôpracujúcich jurisdikcií tzv. Blacklist.

Balík opatrení k transparentnosti

Dňa 5. júla 2016 došlo k zverejneniu oznámenia Európskej Komisie k ďalším opatreniam na zvýšenie transparentnosti a boja proti daňovým únikom a vyhýbaniu sa daňovým povinnostiam – tzv. **Transparency Package** obsahujúceho reakciu na Panama Papers a legislatívny návrh na ďalšiu novelizáciu smernice EU o administratívnej spolupráci, tzv. DAC 5.

Kľúčové iniciatívy sú nasledovné:

- Zabezpečenie prístupu daňových orgánov k informáciám ohľadom skutočných vlastníkov príjmov a účtov spoločností ako sú napr. trusty a nadácie. Komisia predstavila návrh na doplnenie smernice o administratívnej spolupráci (DAC5), cieľom ktorého je umožniť daňovým

orgánom prístup k informáciám o skutočných vlastníkoch príjmov a informácie viažuce sa k due diligencie.

- Rozšírenie rozsahu informácií dostupných daňovým orgánom, prostredníctvom posilnenia prvkov smernice proti legalizácii príjmov z trestnej činnosti (tzv. AMLD).
- Zvýšenie cezhraničnej transparentnosti skutočných vlastníkov príjmov, prostredníctvom potencionálneho zavedenia automatickej výmeny informácií o skutočných vlastníkoch príjmov.
- Zabezpečenie dohľadu nad činnosťou daňových poradcov a sprostredkovateľov, ktorý by obsahoval povinnosť zverejňovania škodlivých schém. Komisia sa bude zameriavať na preskúmavanie možnosti ohľadom povinnosti daňových poradcov a sprostredkovateľov zverejňovať schémy agresívneho daňového plánovania.
- Presadzovanie dobrej správy v daňovej oblasti na globálnej úrovni. Ako následná reakcia na závery Rady k Externým Stratégiám bude iniciovaný proces vedúci k vytvoreniu tzv. blacklist nespolupracujúcich jurisdikcií, ktorý by mal byť sfinalizovaný do konca roku 2017.
- Ochrana tzv. whistle-blowers. Vo veľa prípadoch daňových únikov a vyhýbaní sa daňovým povinnostiam prispeli k ich odhaleniu tzv. whistle-blowers. Komisia bude preskúmať možnosť zavedenia horizontálnej ochrany, alebo rozšírenia sektorálnej ochrany.

Predmetom rokovaní je takisto návrh na revíziu smernice 2013/34/EU, pokiaľ ide o zverejňovanie informácií o dani z príjmu určitými podnikmi a pobočkami (tzv. **verejný CbCR**). Navrhovaná smernica ukladá povinnosť nadnárodným spoločnostiam zverejniť informácie týkajúce sa dane z príjmov jednotlivých členov skupiny podľa štátov vrátane popisu činnosti, počtu zamestnancov, sumy výnosov, zisku/straty pred zdanením, zaplatenej dane z príjmov a splatnej dane z príjmov. Detailné informácie budú zverejnené podľa jednotlivých členských štátov a podľa štátov mimo EÚ uvedených na zozname nespolupracujúcich štátov, ktorý vypracuje Komisia. Za ostatné štáty mimo EÚ budú zverejnené agregované údaje. Podobné požiadavky na výkazníctvo sa zaviedli pre odvetvia bankovníctva, ťažobný a drevospracujúci priemysel. Komisia zároveň neočakáva zvýšenie administratívnej záťaže a narušenie konkurencieschopnosti nadnárodných spoločností (MNE), keďže cieľom smernice je zmeniť správanie sa MNE a zvýšiť ich transparentnosť.

SR v úvodných mesiacoch svojho predsedníctva vyrokovala návrh záverov Rady EU k oznámeniu Komisie k ďalšiemu zlepšovaniu transparentnosti v oblasti daní, ktoré bude predložené na Októbrovom zasadnutí Rady Ecofin a tiež SR dosiahla zhodu na technickej úrovni k návrhu DAC 5, a tak zaistila významný pokrok v tejto oblasti.

Cieľom Slovenského predsedníctva v Rade Európskej únie je posunúť diskusiu čo najvýraznejšie smerom ku kompromisným návrhom, pričom je dôležité zachovať adekvátny pomer medzi prioritou EÚ, ktorá sa zameriava na boj proti agresívnemu daňovému plánovaniu a zámerom nezvyšovať administratívnu záťaž malých a stredných podnikateľov.